

PRATARMĖ

Vienijanti žurnalo „Res humanitariae“ XVIII numerio ašis – baltų kalbų ir kultūrų tyrinėjimai. Didžiausią rinktinės dalį sudaro baltų kalbų istorijai skirti darbai. DALIOS JAKULYTĖS straipsnyje tęsiami „Knygos nobažnystės“ kalbos tyrimai, remiantis reliacine morfologijos duomenų baze: šįkart pristatoma būdvardžių kaityba. RAIMONDA MIKAŠAUSKIENĖ nagrinėja CVR tipo intarpinių ir *sta* kamieno veiksmažodžių morfologinę struktūrą XVI–XVII a. lietuvių raštijoje – chronologinę ir arealinę įvairuojančių formų distribuciją, struktūros pokyčių tendencijas ir jų motyvus. AUDRONĖ KAUKIENĖ ir DALIA JAKULYTĖ teikia dar vieną neseniai aptikto XV a. baltiško teksto, vadinamojo Kretos pėdsako, interpretaciją. ILONA NORVILAITĖ-KLIMIENĖ gretina lietuviško Kryžiaus ženklo pradžios struktūrą XVI–XVII a. Prūsijos ir LDK tekstuose ir šaltiniuose.

Baltų tarmėms skirti du straipsniai: LIENĖ MARKUS-NARVILA pristato Karlio Miulenchacho ir Janio Endzelyno „Latvių kalbos žodyne“ užfiksuotos Bartos tarmės leksikos tyrimą – kalbos dalis, semantines grupes, veldinius ir skolinius; JŪRATĖ LUBIENĖ ir DALIA PAKALNIŠKIENĖ aptaria šiaurės žemaičių kretingiškių sociokultūrinės tapatybės dėmenis – tarmės gyvybingumą ir jį lemiančius veiksnius: tarmės vartojimo sritis, infrastruktūrą, dominuojančią ideologiją, vertybinį požiūrį.

Archeologiniuose tyrinėjimuose atsiskleidžia ekonominiai ir kultūriniai baltų genčių kontaktai, visuomeninės sąrangos istorija. GEDIMINAS PETRAUSKAS nagrinėja XIII–XIV a. laidojimo papročius kaip neatskiriamą Lietuvos valstybės raidos dalį. VLADIMIRO KULAKOVO straipsnyje akcentuojama vakarų baltų kontaktų su vikingais specifika.

Etnologiniuose tyrinėjimuose nagrinėjama Mažosios Lietuvos problematika. LINOS PETROŠIENĖS straipsnyje pristatomos sensacingos Liudviko Rėzos dainų lyginamosios analizės išvados, paneigiančios melodijų archajiškumą: jos tesančios vokiškų ar europietišκών melodijų variantai. VIDAS MAČIULSKIS gretina Mato Pretorijaus XVII a. užrašytus šokius *Heiduka* ir *Szala rutele* su vėlesniais XIX–XX a. šių šokių variantais, užrašytais Mažojoje Lietuvoje bei Žemaitijoje, išryškindamas šokių paskirties, formų, figūrų sąsajas ir jų kaitą. ELENA MATULIONIENĖ tiria lietuvininkų *delmonų* bei kaimyninių tautų kišenių dekorų tipologines charakteristikas.

Keletas straipsnių skirti šiuolaikinei kultūrai. ERNESTA MOLOTOKIENĖ analizuoja globalaus pramogų pasaulio, kaip teatro modelio, genezę, struktūrą, raidą ir sąsajas su naujosiomis medijomis. Grakščios, šmaikščios ir filosofiškos MARIJAUS ŠIDLAUSKO lietuvių literatūros vietos paieškos papildo Ernestos Molotokienės pramogų pasaulio refleksijas lietuviškuoju dėmeniu: literatūrologas polemizuoja su postmodernistine nuostata, atmetančia kultūros ir literatūros, kaip hierarchinės vertybių sistemos, principą. JŪRATĖ GRIGAITIENĖ bando atpažinti vaikystės motyvus kelių kartų teatro režisierių – Rimo Tumino, Oskaro Koršunovo bei Eimunto Nekrošiaus – kūryboje.

Jaunųjų mokslininkų darbų rubrikoje šįkart RAMUTĖS DABRYTĖS straipsnis „Kaip prasivardžiuoja šilališkiai?“. Recenzijų skyriuje ŽAVINTA SIDABRAITĖ vertina solidžią Dalios Dilytės monografiją „Kristijono Donelaičio pasakėčios“ (Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2014, 439 p.); RIMANTAS BALSYS – Loretos Martynėnaitės monografiją „Kraštovaizdžio konstravimas: gėlių darželiai Lietuvoje XX a. – XXI a. pradžioje“ (Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2014, 366 p.).